

Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Het weerstandsvermogen is te omschrijven als 'de mate waarin de gemeente Leusden in staat is middelen vrij te maken om (incidentele) financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van het bestaande beleid inzake de gemeentelijke dienstverlening'. Het weerstandsvermogen is een financieel vangnet voor optredende gevolgen van risico's die niet goed kunnen worden afgedekt op basis van het gevoerde risicomanagement. In deze paragraaf geven wij u inzicht in risico's van de gemeente, het beschikbare en het benodigde weerstandsvermogen.

Beleidskader

Het beleid is vastgelegd in de Nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2010. Er wordt onderscheid gemaakt in risico's van de algemene dienst en die van het grondbedrijf.

Ontwikkelingen

In 2019 heeft Deloitte een benchmark uitgevoerd naar de financiële positie van Leusden. Uit het onderzoek kwam het algemene beeld naar voren dat de financiële positie van de gemeente Leusden gezond en evenwichtig is. Dit geeft een goede basis op beheerste wijze ambities van de gemeente te realiseren. Daarnaast heeft Deloitte gekeken naar een slecht weer scenario. Als de crisis van een aantal jaar geleden zich in Leusden in dezelfde mate voor zou doen en alle risico's die we inschatten zich gaan voordoen dan kan Leusden de gevolgen hiervan opvangen. Ook dan blijven de schuldquote en solvabiliteit binnen de waarden van de referentiegroep.

Deloitte adviseert de wijze waarop de weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen worden bepaald te evalueren. Ook wordt voorgesteld een signaleringswaarde of streefwaarde vast te stellen voor solvabiliteit en de netto schuldquote.

Uitwerking van beide adviezen gaan wij koppelen aan de actualisering van de nota risicomanagement. De adviezen krijgen zo betekenis en opvolging in de vorm van door de raad vast te stellen (nieuwe) beleidskaders.

Hierbij worden ook de voorschriften van het nieuwe gemeenschappelijk financieel toezichtkader gemeenten (GTK 2020) meegenomen. Een van de nieuwe uitgangspunten is dat de raad zelf, in het licht van zijn kaderstellende rol, een ondergrens bepaalt voor de minimale omvang van de algemene reserve. Ten behoeve van het opvangen van tegenvallers, zoals een negatief jaarrekeningresultaat, zal namelijk altijd een buffer in stand gehouden moeten worden.

Het actualiseren van de nota risicomanagement van de gemeente Leusden is onderhanden en zal naar verwachting in het voorjaar 2020 vastgesteld worden.

Risicomanagement

Bewustwording van risico's is een belangrijke stap in het beheersen van risico's. Daarom is het van belang regelmatig stil te staan bij de risico's die het bereiken van de doelstellingen in de weg staan en het gesprek hierover te organiseren. Onze risico's worden systematisch in beeld gebracht en op mogelijke consequenties beoordeeld. Tweemaal per jaar wordt een monitor samengesteld waarbij risico's worden geïnventariseerd dan wel geactualiseerd. Daarnaast zijn risico's en risicobeheersing een vast onderdeel van de planning en control gesprekken in onze organisatie. Risicomanagement draagt zo bij aan een grotere weerbaarheid en wendbaarheid. En dat is goed voor de continuïteit van de gemeente als het gaat om de uitvoering van taken en verantwoordelijkheden in de samenleving.

Risico's Algemene Dienst

Op basis van de tweede risicomonitor 2019 zijn de belangrijkste risico's van de algemene dienst in beeld gebracht aan de hand van een drietal scenario's, namelijk het optimistische scenario, het pessimistisch scenario en het midden scenario.

bedragen x € 1.000

Risico	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
1 Jeugdhulp	390	750	1.150
2 Algemene uitkering	330	715	935
3 Accommodaties en overige vastgoedprojecten	150	415	475
4 Bedrijfsvoering risico's	175	350	525
5 Omgevingswet	PM	PM	PM
6 Pensioenen & wachtgeld wethouders	160	190	240
7 WMO	50	175	460
8 Werk, inkomen & participatie	50	150	345
9 Verbonden en gerelateerde partijen	50	100	150
10 Gemeentegaranties	25	90	130
Overige risico's in monitor 2019-02	105	270	430
Totaal	1.485	3.205	4.840

Weerstandsvermogen Algemene Dienst

Benodigd weerstandsvermogen Algemene dienst

Het benodigde weerstandsvermogen is genormeerd op 10% van de omzet van de algemene dienst (exclusief sociaal domein). De (begrote) omzet van de algemene dienst voor 2020 bedraagt: € 48.046.000. Het benodigde weerstandsvermogen is genormeerd op € 4.805.000.

Omdat het totaal van de geïnventariseerde risico's aan de hand van het midden scenario (€ 3.205.000) lager is dan het genormeerd benodigd weerstandsvermogen wordt bij berekening van het weerstandsvermogen uitgegaan van het genormeerd benodigd weerstandsvermogen.

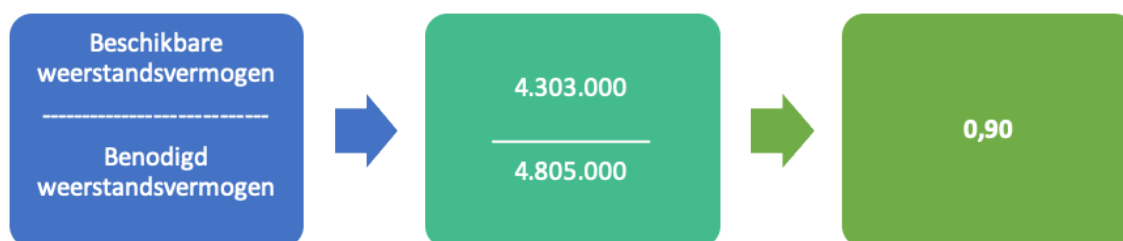
Beschikbare weerstandsvermogen Algemene dienst

Het beschikbare weerstandsvermogen voor het afdekken van de risico's bij de algemene dienst wordt gevormd door het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve (basisdeel). Het (begrote) beschikbare weerstandsvermogen voor 2020 bedraagt € 4.303.000. Dit betreft de geprognostiseerde stand van de algemene reserve; basisdeel per 31 december 2020.

Naast dit deel is voor het opvangen van risico's in het sociaal domein een afzonderlijke reserve sociaal domein ingesteld. De geprognostiseerde stand van deze reserve bedraagt per 31 december 2020: € 870.000.

Ratio weerstandsvermogen Algemene dienst

Wij drukken het weerstandsvermogen uit in een ratio. Met behulp van dit verhoudingsgetal wordt bepaald of het weerstandsvermogen toereikend is. De gemeente streeft naar een ratio van 1,0 met als toegestane bandbreedte een bovengrens van 1,2 en een ondergrens van 0,8. Komt de ratio buiten de bandbreedte dan wordt binnen een jaar een voorstel gedaan om het beschikbare weerstandsvermogen te verhogen of te verlagen. De ratio wordt als volgt berekend:

Conclusie

De ratio van 0,90 (afgerond op 2 decimalen) valt binnen de bandbreedte. Het weerstandsvermogen is toereikend.

Risico's grondexploitatie

In de Actualisatie van de diverse grondexploitaties zijn de risico's benoemd (en waar mogelijk gekwantificeerd) die de gemeente loopt met de uitvoering van grondexploitaties.

Weerstandsvermogen Grondbedrijf

Benodigd weerstandsvermogen Grondbedrijf

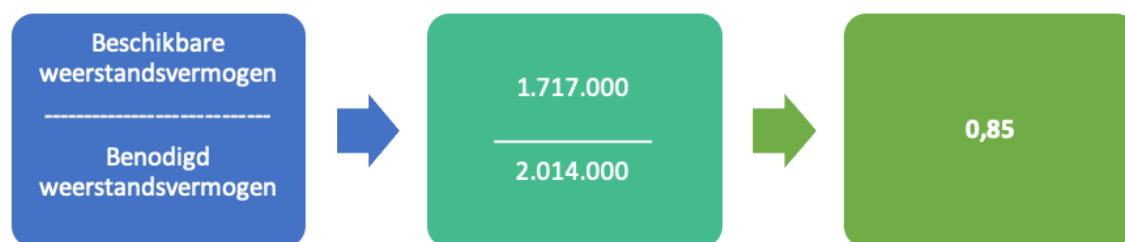
In de Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen is beschreven hoe de norm voor het benodigde weerstandsvermogen wordt berekend. Op basis van de grondexploitaties zoals opgenomen in de Actualisatie 2019 wordt het benodigde weerstandsvermogen grondbedrijf genormeerd op € 2.014.000.

Beschikbare weerstandsvermogen Grondbedrijf

Het beschikbare weerstandsvermogen grondbedrijf wordt gevormd door het vrij aanwendbare deel van de Algemene Reserve Grondbedrijf. De omvang van deze reserve bedraagt € 1.717.000 . Dit bedrag is na bestemming resultaat grondexploitatie jaarrekening 2018 en inclusief de geraamde toevoegingen en onttrekkingen in het jaar 2019.

Ratio weerstandsvermogen Grondbedrijf

Evenals voor de Algemene Dienst wordt ook voor het Grondbedrijf uitgegaan van een ratio van minimaal 1,0 met als toegestane bandbreedte een bovengrens van 1,2 en een ondergrens van 0,8. Komt de ratio buiten de bandbreedte dan wordt binnen een jaar een voorstel gedaan om het beschikbare weerstandsvermogen te verhogen of te verlagen. De ratio wordt als volgt berekend:

Conclusie

Met een weerstandsratio van 0,85 is, afgezet tegen het gemeentelijke beleid zoals vastgelegd in de Nota risicomanagement & Weerstandsvermogen voldoende weerstandsvermogen aanwezig.

Kengetallen financiële positie

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de rekening of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de (ontwikkeling van de) financiële positie. Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen.

Bij de beoordeling van de kengetallen maken we gebruik van 'zogeneten 'signaleringswaarden' die afkomstig zijn uit onder meer de stresstest voor 100.000+gemeenten en het gemeenschappelijk financieel toezichtskader 2020. In de tabel hieronder is te zien welke waarden bij welke categorie (A, B of C) horen. Wij zullen de kengetallen opnemen en indelen in onderstaande drie categorieën waarbij categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Kengetallen:	Signaalwaarden kengetallen		
	Categorie A	Categorie B	Categorie C
netto schuldquote	< 90 %	90 -130 %	> 130 %
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90 %	90 -130 %	> 130 %
Solvabiliteitsratio	> 50 %	20 – 50 %	< 20%
structurele exploitatieruimte	> 0 %	0 %	< 0 %
grondexploitatie	< 20%	20 – 35%	>35%
belastingcapaciteit	< 95%	95 – 105 %	> 105 %

In de hierna opgenomen tabel zijn de voorgeschreven kengetallen vermeld en zijn de berekende waarden alsmede het verloop van deze waarden ingevuld. Daarna volgt per kengetal een korte uitleg en wordt op de uitkomst en situatie voor Leusden ingegaan.

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en zegt het meest over de financiële vermogenspositie van een gemeente. De netto schuldquote geeft aan of een gemeente investeringsruimte heeft of juist op haar tellen moet passen. Daarnaast zegt het kengetal ook wat over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld is, hoe meer kapitaallasten er zijn (rente en aflossing) waardoor een begroting minder flexibel wordt. De netto schuldquote neemt in meerjarenperspectief toe omdat onze liquide middelen sterk afnemen door een aantal investeringsprojecten. Toch blijft de netto schuldpositie van Leusden laag en financieel gezond.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terugbetaald worden geeft dit kengetal inzicht in wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen. Het aandeel doorgeleende gelden is voor Leusden relatief beperkt waardoor de uitkomst van dit kengetal niet of nauwelijks afwijkt van de netto schuldquote. Dit geeft aan dat het 'terugbetalingsrisico' gering is.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarmee de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen hoe gezonder de gemeente. Normaal bevindt de solvabiliteitsratio van een gemeente zich tussen de 30% en 80%. Leusden bevindt zich met een solvabiliteitsratio voor de begroting 2020 van 42,5% binnen deze bandbreedte. Dit betekent dat onze bezittingen zijn gefinancierd met 46,6% eigen vermogen (reserves) en 53,4% vreemd vermogen (voorzieningen, langlopende schulden en kortlopende schulden).

De solvabiliteitsratio heeft als signaleringswaarde B. Dit wordt mede veroorzaakt door het grote aandeel van onderhoudsvoorzieningen in onze balans. Wanneer rekening wordt gehouden met deze voorzieningen, door deze uit het balansstotaal van de vaste en vlottende passiva te halen, dan komt de solvabiliteitsratio uit op 52,1% voor begrotingsjaar 2020. Hieruit blijkt dat Leusden zeer goed in staat is te voldoen aan zijn financiële verplichtingen.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel

beïnvloeden. Deze posten zijn tijdelijk en/of hebben een eindig doel. Met andere woorden, er is een einddatum bekend. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Het kengetal geeft hiermee aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Het kengetal voor de structurele exploitatieruimte heeft als signaleringswaarde B voor het begrotingsjaar 2020.

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van gemeentes. De boekwaarde van de voorraad gronden is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

Het kengetal geeft weer hoe de waarde van de grondexploitatie zich verhoudt tot de totale baten. Hoe lager het kengetal, hoe beter. In meerjarenperspectief neemt ons kengetal af omdat de grondexploitaties langzaam aflopen. Dit is een gunstige ontwikkeling.

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om haar belastingen te verhogen om bijvoorbeeld opgetreden risico's op te vangen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. Voor de begroting 2020 komt het kengetal voor de belastingcapaciteit uit op 96,6%. De belastingcapaciteit ligt onder het landelijk gemiddelde.

Beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie

De gemeente Leusden kent een sluitende begroting en het weerstandsvermogen is toereikend waardoor er

Gemeente Leusden

voldoende ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen. De schuldenlast van Leusden ten opzichte van de eigen middelen is relatief laag. Hierdoor is de druk van de rentelasten en de aflossing van geldleningen op de exploitatie laag te noemen. Daarnaast kent Leusden ten opzichte van het landelijk gemiddelde een gematigde lokale lastendruk. De solvabiliteit neemt af, maar is nog steeds toereikend. Er wordt dan ook geconcludeerd dat de financiële positie van Leusden goed is. Het kengetal grondexploitatie geeft aan dat wij nog boekwaarden aan voorraad gronden hebben die door middel van verkopen moeten worden goedgeemaakt. In meerjarenperspectief neemt dit sterk af. Ook beschikken we voor onze grondexploitaties over ruim voldoende weerstandsvermogen om eventuele financiële tegenvallers op te vangen.